

ВІДГУК

офіційного опонента Кільдерова Дмитра Едуардовича, кандидата педагогічних наук, доцента, завідувача кафедри теорії і методики технологічної освіти, креслення та комп'ютерної графіки Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова на дисертацію Федорук Галини Миколаївни «Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів технологій у процесі професійної підготовки» на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти

Актуальність теми дослідження зумовлена інноваціями в системі вищої освіти, зумовленими тим, що одним із процесів, що характеризують сучасне суспільство, є його інформатизація. Тому однією з умов успішної реалізації завдань інформатизації освіти є розв'язання проблеми підготовки вчителів до використання інформаційно-комунікаційних технологій у своїй професійній діяльності та формування в педагогів, зокрема, майбутніх учителів технологій інформаційно-комунікаційної компетентності. Майбутній учитель технологій повинен розуміти, що підвищення власної інформаційно-комунікаційної компетентності дозволить йому інтенсифікувати та полегшити свою працю. Можна впевнено стверджувати, що з кожним роком зростає кількість педагогів, які використовують інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) у своїй професійній діяльності. Тому важливою є підготовка педагогічних працівників до розробки і використання інформаційно-освітніх продуктів; забезпечення технічної, методичної, освітньої та правової бази інформаційно-освітнього простору; розробка технологій їх взаємодії тощо. Одне з головних завдань освіти в умовах розвитку інформаційного суспільства – навчити учнів та вчителів використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології. Упровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій забезпечить подальше вдосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві, сприятиме розв'язанню проблеми щодо їх якісного впливу на зміст, методи та організаційні форми навчання. Отже, зважаючи на сучасність досліджуваної проблеми для педагогічної теорії і

практики та недостатнє її висвітлення у наукових дослідженнях, проблематика формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів технологій у процесі професійної підготовки є недостатньо обґрунтованою, тому актуальність дослідження Г.М. Федорук не викликає сумнівів.

Необхідно відзначити ґрунтовну теоретичну основу дослідження Г.М. Федорук, що дозволило дисертантці одержати вагомі результати, котрі мають безумовну наукову новизну і теоретичне значення, які полягають в тому, що вперше обґрунтовано та визначено педагогічні умови формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів технологій (формування потреби в ІКК через організацію діяльності студентів в інформаційно-освітньому середовищі навчального закладу; забезпечення керівництва формуванням ІКК на основі індивідуального підходу й налагодження суб'єкт-суб'єктної взаємодії між викладачем і студентами; організація самостійної роботи студентів з використанням інноваційних технологій навчання); розроблено модель і методику реалізації педагогічних умов формування ІКК майбутніх учителів технологій; уточнено критерії та показники оцінювання рівня інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів технологій; подальшого розвитку набули напрями формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців з урахуванням специфіки їхньої професійної діяльності та діагностичний інструментарій для визначення сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності.

Практичне значення результатів дослідження полягає в розробленні методики реалізації педагогічних умов формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів технологій; укладанні відповідних методичних рекомендацій для викладачів; опрацюванні комплексу форм і методів, що можуть застосовуватися викладачами з метою розвитку мотивів, інтересів, ціннісних орієнтацій майбутніх учителів технологій; розробленні та адаптації діагностичних методик для використання в процесі моніторингу компонентів інформаційно-комунікаційної компетентності

майбутніх учителів технологій.

Структура роботи відповідає вимогам АК МОН України до дисертаційних робіт: вона складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Дисертанткою опрацьовано значну кількість педагогічної, психологічної, методичної та фахової літератури (список опрацьованих джерел складає 367 найменувань, з них 21 іноземною мовою).

У першому розділі – «Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів технологій як педагогічна проблема» – на основі аналізу вітчизняної і зарубіжної педагогічної, психологічної і навчально-методичної літератури з'ясовано стан розробленості окресленої проблеми; визначено базові поняття дослідження.

Не викликає заперечень подане здобувачкою визначення інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів технологій як інтегративної якості особистості, що становить здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, одержувати інформацію, оперувати нею (володіти відповідним рівнем компетенцій стосовно ІКТ) та ефективно використовувати ІКТ в педагогічній діяльності, сформульоване на основі узагальнення підходів науковців (І. Зимня, І. Молодоженя, Н. Кириленко, С. Трубачева та ін.). Переконливими є три компоненти у структурі інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів технологій (мотиваційно-ціннісний, інформаційно-пізнавальний, технологічно-результативний), які відображають характер установок студентів на використання ІКТ в майбутній педагогічній діяльності, володіння знаннями змісту інформаційно-комунікаційної компетентності (ІКК) та досвід прояву її в професійних чи квазіпрофесійних умовах. Відповідно до виокремлених компонентів інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів технологій дисертанткою, у результаті системного аналізу досліджуваного феномену, його змістового наповнення, визначено критерії (аксіологічний, гносеологічний та праксеологічний) та показники її сформованості, на основі комплексного врахування яких визначено й

схарактеризовано рівні ІКК майбутніх учителів технологій (елементарно-репродуктивний, концептуально-продуктивний та методологічно-творчий).

У другому розділі – «Педагогічні умови формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів технологій» обґрунтовано визначені педагогічні умови та авторську модель формування досліджуваної якості.

Заслуговують на увагу педагогічні умови формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів технологій: формування потреби в інформаційно-комунікаційної компетентності через організацію діяльності студентів в інформаційно-освітньому середовищі навчального закладу; забезпечення керівництва формуванням інформаційно-комунікаційної компетентності на основі індивідуального підходу й налагодження суб'єкт-суб'єктної взаємодії між викладачем і студентами; організація самостійної роботи студентів з використанням інноваційних технологій.

Перша педагогічна умова, як стверджує авторка, забезпечує формування відповідного характеру установок на використання ІКТ в майбутній педагогічній діяльності, інтересу до оволодіння ІКТ, усвідомлення особистісного сенсу та значущості ІКК, прагнення до професійного самовдосконалення стосовно оволодіння ІКТ. Це забезпечує мотиваційну спрямованість на формування ІКК.

Друга педагогічна умова передбачає оволодіння студентами професійними знаннями з фахових дисциплін стосовно ІКТ та особливості використання ІКТ в майбутній професійній діяльності. Зазначене складає теоретичне підґрунтя для розвитку у майбутніх учителів технологій ІКК. Завдяки реалізації третьої педагогічної умови формується досвід прояву ІКК в квазіпрофесійних умовах, здатність ініціювати використання в педагогічній діяльності ІКТ, творчо та відповідально її здійснювати, контролювати, творчо підходити до проведення уроків технологій із застосування ІКТ.

У третьому розділі – «Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування інформаційно-комунікаційної компетентності

майбутніх учителів технологій» – представлено етапи, методіку формувального етапу експерименту та результати експериментального дослідження.

Як позитивне варто відзначити чіткий послідовний виклад усіх етапів формувального експерименту з конкретними формами й методами, що використовувалися на кожному з етапів з метою формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів технологій. Для формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів технологій застосовувалася розроблена поетапна методика, в якій використовувалися активні методи навчання, а саме: ігрове моделювання, ролеві й ділові ігри, ігри-тести, дискусії, конференції, мозковий штурм; інтерактивні методи: кейс-метод, метод проектів; а також: навчальне моделювання; метод мультимедійних проектів; комп'ютерна візуалізація об'єкту чи процесу; розробка веб-сторінок для сайтів; візуалізація навчального матеріалу, імітаційне моделювання проблем, що вивчаються; програмоване навчання та ін.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, доповнюються матеріалами представленими в опублікованих працях Федорук Г.М. та в авторефераті. Так, провідні ідеї та положення наукового дослідження висвітлено у в 22 наукових і науково-методичних працях. У тому числі 8 статей у провідних наукових фахових виданнях, 3 статті в збірниках міжнародних конференцій, 1 методичні рекомендації, 10 – інші матеріали.

Цілісний аналіз дисертації Г.М. Федорук дав підставу стверджувати, що всі дослідницькі завдання реалізовані. Аналіз дисертації, додатків, автореферату та наукових публікацій автора свідчить про те, що дослідницею виконане оригінальне, актуальне, ґрунтовне, перспективне дослідження, що робить певний внесок у педагогічну науку.

Позитивно оцінюючи наукове і практичне значення результатів дослідження, вважаємо за доцільне відзначити, що в роботі є певні дискусійні моменти, зокрема:

1. Бажано було б при характеристиці показників кожного зі структурних компонентів інформаційно-комунікаційної компетентності (мотиваційно-ціннісного, пізнавально-інформаційного, технологічно-результативного) чіткіше окреслити особливості діяльності саме майбутніх учителів технологій.

2. Модель формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів технологій була б інформативнішою, на наш погляд, якби автор подала методи й форми не в загальному, а відповідно до кожного етапу.

3. Робота значно виграла б, якби містила підрозділ з методичними рекомендаціями щодо формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів технологій.

4. «Інформаційно-освітнє середовище» – відносно новий термін, що став останнім часом широко використовуватись. Цей термін авторка використовує в своїй роботі. Формування потреби в інформаційно-комунікаційній компетентності через організацію діяльності студентів в інформаційно-освітньому середовищі навчального закладу є однією з визначених педагогічних умов. Однак в авторефераті не розкрита сутність й авторське розуміння цього поняття.

Слід зазначити, що висловлені зауваження не є принциповими, мають рекомендаційний характер і тому не впливають на загальну позитивну оцінку наукового дослідження Г.М. Федорук і не знижують високої теоретичної і практичної цінності проведеного дослідження актуальної педагогічної проблеми формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів технологій.

В цілому, робота Г.М. Федорук відзначається ґрунтовністю і глибиною, високим рівнем теоретичного узагальнення, самостійністю наукового пошуку, творчим підходом до розв'язання наукових проблем; використанням комплексу взаємодоповнюючих методів дослідження, адекватних меті, завданням, об'єкту та предмету дисертаційної роботи; кількісним та якісним аналізом емпіричного матеріалу; результатами експериментальної перевірки висунутої гіпотези а

також позитивними результатами впровадження в навчальний процес вищих навчальних закладів.

Аналіз дисертації, автореферату й опублікованих наукових праць Галини Миколаївни Федорук дає підставу зробити такий **висновок**: дисертація «Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів технологій у процесі професійної підготовки», Федорук Галини Миколаївни, за актуальністю та змістом, обсягом і якістю оформлення, повнотою викладу, новизною та практичним значенням її основних результатів відповідає вимогам, що висуваються нормативними документами АК МОН України до кандидатських дисертацій, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук із спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії і методики
технологічної освіти, креслення та
комп'ютерної графіки Національного
педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова

Д.Е. Кільдеров

03 вересня 2015 року